

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/klj/2023.2.4>

Омельченко А. В.,

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри приватного права
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

Кожура Л. О.,

доктор юридичних наук, професор, директор
Юридичного інституту
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ІНТЕРПОЛУ В УКРАЇНІ

Анотація. Актуальність дослідження організаційно-правових засад діяльності Інтерполу в Україні обумовлена важливістю завдань та повноважень Національної поліції України в частині виконання нею функцій Національного центрального бюро Інтерполу в умовах воєнного стану на території України та боротьби із міжнародною злочинністю.

Міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол є міжурядовою організацією, місія якої полягає у сприянні міжнародній співпраці поліції країн – її членів. Вона має правосуб'єктність, відокремлену від правосуб'єктності країн-членів, і регулюється міжнародним правом. Діяльність Інтерполу, крім норм міжнародного права, регулюється також нормами національного законодавства країн-членів.

Відповідно до ст. 2 Статуту Інтерполу цілями цієї організації є: 1) забезпечувати та підтримувати найширшу взаємну допомогу між усіма органами кримінальної поліції в межах законодавства різних країн та в дусі Загальної декларації прав людини; 2) створювати та розвивати всі інституції, які можуть ефективно сприяти попередженню та припиненню загальнокримінальних злочинів. Інтерполу заборонено здійснювати будь-яке втручання або діяльність політичного, військового, релігійного або расового характеру.

Згідно із Законом України «Про Національну поліцію» Національна поліція України здійснює представництво та забезпечує виконання зобов'язань України в Інтерполі та виступає як Національне центральне бюро Інтерполу; організовує взаємодію правоохоронних та інших державних органів України з Інтерполом, Європейським поліцейським офісом (Європолом), а також компетентними органами інших держав з питань, що належать до сфери діяльності Інтерполу та Європолу.

В статті міститься загальна характеристика основних напрямків діяльності Інтерполу. Зазначено, що Інтерполу заборонено здійснювати будь-яке втручання або діяльність політичного, військового, релігійного або расового характеру. Інтерпол співпрацює з урядами різних країн на найвищому рівні, але при цьому усі його дії є політично нейтральними та здійснюються в рамках національного законодавства країн-членів.

Ключові слова: Інтерпол, національна поліція, права людини, злочинність, міжнародна злочинність, тероризм, міжнародна безпека, воєнний стан.

Omelchenko A. V., Kozhura L. O. Organizational and legal basis of Interpol's activity in Ukraine

Abstract. The relevance of the study of the organizational and legal foundations of Interpol's activities in Ukraine is due to the importance of the tasks and powers of the National Police of Ukraine in terms of its performance of the functions of the National Central Bureau of Interpol in the conditions of martial law in Ukraine and the fight against international crime.

The International Criminal Police Organization – Interpol is an intergovernmental organization whose mission is to promote international police cooperation of its member countries. It has legal personality separate from the legal personality of member countries and is governed by international law. Interpol's activities, in addition to the norms of international law, are also regulated by the norms of the national legislation of the member countries.

According to Art. 2 of the Statute of Interpol, the goals of this organization are: 1) to ensure and support the widest mutual assistance between all criminal police agencies within the limits of the legislation of different

countries and in the spirit of the Universal Declaration of Human Rights; 2) create and develop all institutions that can effectively contribute to the prevention and cessation of general criminal crimes. Interpol is prohibited from any intervention or activity of a political, military, religious or racial nature.

According to the Law of Ukraine "On the National Police", the National Police of Ukraine represents and ensures the fulfillment of Ukraine's obligations in Interpol and acts as the National Central Bureau of Interpol; organizes the interaction of law enforcement and other state bodies of Ukraine with Interpol, the European Police Office (Europol), as well as competent bodies of other states on issues related to the sphere of activity of Interpol and Europol.

The article contains a general description of the main activities of Interpol. It is noted that Interpol is prohibited from any intervention or activity of a political, military, religious or racial nature. Interpol cooperates with the governments of various countries at the highest level, but at the same time all its actions are politically neutral and are carried out within the framework of the national legislation of the member countries.

Key words: *Interpol, national police, human rights, crime, international crime, terrorism, international security, martial law.*

Постановка проблеми. Актуальність дослідження організаційно-правових засад діяльності Інтерполу в Україні обумовлена важливістю завдань та повноважень Національної поліції України в частині виконання нею функцій Національного центрального бюро Інтерполу в умовах воєнного стану на території України та боротьби із міжнародною злочинністю.

Метою статті є дослідження організаційно-правових засад діяльності Інтерполу в Україні.

Стан дослідження. Окремі питання організаційно-правового регулювання діяльності Інтерполу вже увійшли до предмету наукових досліджень у сфері права [1–5 та ін.]. Однак зважаючи на актуальність для науки та практики у сфері боротьби із міжнародною злочинністю в умовах воєнного стану та загострення міжнародного становища, дослідження організаційно-правового регулювання діяльності Інтерполу в Україні потребує свого подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про вступ України до Інтерполу» від 30 вересня 1992 р. № 555 Кабінет Міністрів України постановив прийняти пропозицію Міністерства внутрішніх справ, погоджену з Міністерством юстиції, Міністерством закордонних справ та Службою безпеки, про вступ України до Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол та подати від імені Уряду заявку про вступ України до цієї організації [6].

Міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол є міжурядовою організацією, місія якої полягає у сприянні міжнародній

співпраці поліції. Вона має правосуб'єктність, відокремлену від правосуб'єктності країн-членів, і регулюється міжнародним правом.

Є кілька основних документів, які складають правову базу діяльності Інтерполу:

- Статут Інтерполу;
- Загальний регламент, який доповнює Статут;
- Регламент Генеральної асамблеї та Виконавчого комітету;
- Фінансовий регламент;
- Статут Комісії з контролю за файлами Інтерполу.

Статут міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол був прийнятий 13 червня 1956 року. Для України цей статут набрав чинності 04 листопада 1992 року.

Відповідно до ст. 2 Статуту Інтерполу цілями цієї організації є:

1) забезпечувати та підтримувати найширшу взаємну допомогу між усіма органами кримінальної поліції в межах законодавства різних країн та в дусі Загальної декларації прав людини;

2) створювати та розвивати всі інституції, які можуть ефективно сприяти попередженню та припиненню загальнокримінальних злочинів [7].

Організації суворо заборонено здійснювати будь-яке втручання або діяльність політичного, військового, релігійного або расового характеру [7].

Будь-яка країна може уповноважити як члена організації будь-який офіційний поліцейський орган, функції якого відповідають основам діяльності організації. Звернення про набуття членства подається Генеральному

секретареві уповноваженим урядовим органом. Рішення про набуття членства ухвалюється Генеральною Асамблеєю більшістю у дві третини голосів [7].

Щодо структури та організації Інтерполу слід зазначити, що він складається з Генеральної Асамблеї, Виконавчого комітету, Генерального секретаріату, Національних центральних бюро, Радників, Комісії з контролю файлів.

Для досягнення своїх цілей Інтерпол потребує постійного та активного співробітництва своїх членів, які в рамках повноважень та згідно із законодавством їхніх країн мають робити все можливе для сумлінної участі в її діяльності. Для забезпечення зазначеного співробітництва кожна країна має визначити орган, який діятиме як Національне центральне бюро. Цей орган має забезпечувати взаємодію з різними відомствами своєї країни, тими органами інших країн, які діють як Національні центральні бюро, Генеральним секретаріатом Інтерполу [7].

Правові засади організації та діяльності Національної поліції України визначає Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р. № 580-VIII.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію» національна поліція України (поліція) – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Діяльність поліції спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України згідно із законом [8].

Завданнями поліції є надання поліцейських послуг у таких сферах:

- 1) забезпечення публічної безпеки і порядку;
- 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- 3) протидії злочинності;
- 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги (ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію») [8].

Повноваження Національної поліції України визначаються у розділі IV Закону України «Про Національну поліцію».

Відповідно до п.п. 42–44 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» поліція, відповідно до покладених на неї завдань:

– здійснює представництво та забезпечує виконання зобов'язань України в Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерполі та виступає як Національне центральне бюро Інтерполу;

– здійснює співробітництво з Європейським поліцейським офісом (Європолом) та діє як Національний контактний пункт між компетентними органами України та Європолом;

– організовує взаємодію правоохоронних та інших державних органів України з Міжнародною організацією кримінальної поліції – Інтерполом, Європейським поліцейським офісом (Європолом), а також компетентними органами інших держав з питань, що належать до сфери діяльності Інтерполу та Європолу [8].

Слід зазначити, що вищенаведені пункти 42–44 ч. 1 ст. 23 були доповнені до Закону України «Про Національну поліцію» Законом України «Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії воєнного стану» від 15 березня 2022 року № 2123-IX. При цьому встановлено, що зазначені зміни діють тимчасово, на період введення в Україні воєнного стану, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації та/або інших держав проти України та 60 днів після цього [9].

Слід зазначити, що на сьогодні Інтерпол має 195 країн-членів і допомагає поліції усіх цих країн працювати спільно, щоб зробити світ безпечнішим. Для цього країнам-членам надається можливість ділитися даними про злочини та злочинців і отримувати доступ до них, а також пропонується широкий спектр технічної та операційної підтримки [10].

Вищим керівним органом Інтерполу є Генеральна Асамблея, яка збирається для прийняття рішень один раз на рік.

Поточну діяльність Інтерполу координує Генеральний секретаріат, який очолюється Генеральним секретарем та укомплектований як поліцейськими, так і цивільними співробітниками, і включає штаб-квартиру в Ліоні, глобальний інноваційний комплекс у Сінгапурі та кілька супутникових офісів у різних регіонах [10].

У кожній країні – члені Інтерполу діє Національне центральне бюро Інтерполу, яке є центральним контактним пунктом для Генерального секретаріату та інших Національних центральних бюро. Національні центральні бюро Інтерполу очолюються посадовими особами національної поліції відповідних країн і зазвичай знаходяться у складі міністерства, відповідального за діяльність поліції.

Інтерпол з'єднує країни-члени за допомогою системи зв'язку під назвою I-24/7. Країни використовують цю захищену мережу для зв'язку одна з одною та з Генеральним секретаріатом. Це також дозволяє країнам-членам отримувати доступ до баз даних і послуг Інтерполу у режимі реального часу. Інтерпол координує мережі поліції та експертів у різних сферах боротьби із злочинністю, у тому числі у форматах робочих груп і конференцій для обміну досвідом та ідеями. Генеральний секретаріат надає широкий спектр експертної інформації і послуг країнам-членам. Інтерпол керує 19 поліцейськими базами даних з інформацією про злочини та злочинців (від імен і відбитків пальців до викрадених паспортів), до яких країни-члени мають доступ у режимі реального часу [10].

Крім зазначеного, Інтерпол також пропонує підтримку в проведенні розслідувань, криміналістичну допомогу, аналіз і допомогу в розшуку правопорушників по всьому світу, а також навчання фахівців із країн-членів.

Серед іншого, Інтерпол підтримує національні зусилля у боротьбі зі злочинністю в трьох глобальних сферах, які він вважає найбільш актуальними на сьогодні: тероризм, кіберзлочинність та організована злочинність.

Посадові особи та спеціалісти Інтерполу, які працюють в окремих спеціалізованих сферах протидії злочинності, разом із краї-

нами-членами здійснюють діяльність щодо підтримки розслідувань, польових операцій, навчання та налагодження зв'язків. Оскільки злочинність постійно розвивається і сучасні злочини стають все більш міжнародними, Інтерпол займається прогностичними дослідженнями і розробками у сфері міжнародної злочинності та тенденцій її розвитку.

Важливо, щоб існувала координація між усіма учасниками боротьби із міжнародною злочинністю для підтримки глобальної архітектури безпеки. Оскільки Інтерпол є глобальною організацією, він може забезпечити платформу для такої співпраці, яка дозволяє поліції працювати безпосередньо зі своїми колегами навіть між країнами, які не мають дипломатичних відносин.

Інтерпол співпрацює з урядами різних країн на найвищому рівні, але при цьому усі його дії є політично нейтральними та здійснюються в рамках національного законодавства країн-членів.

Висновки. Міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол є міжурядовою організацією, місія якої полягає у сприянні міжнародній співпраці поліції країн – її членів. Вона має правосуб'єктність, відокремлену від правосуб'єктності країн-членів, і регулюється міжнародним правом. Діяльність Інтерполу, крім норм міжнародного права, регулюється також нормами національного законодавства країн-членів.

Цілями Інтерполу є забезпечення та підтримка найширшої взаємної допомоги між усіма органами кримінальної поліції в межах законодавства різних країн в дусі Загальної декларації прав людини, а також створення та розвиток інституцій, які можуть ефективно сприяти попередженню та припиненню загальнокримінальних злочинів.

Інтерполу заборонено здійснювати будь-яке втручання або діяльність політичного, військового, релігійного або расового характеру. Інтерпол співпрацює з урядами різних країн на найвищому рівні, але при цьому усі його дії є політично нейтральними та здійснюються в рамках національного законодавства країн-членів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Смелік В. Б. Міжнародно-правові засади інституційної системи Інтерполу : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / Смелік Владислав Борисович ; Національна академія державної податкової служби України. Ірпінь, 2005. 225 арк.
2. Бандурка О. М. Інтерпол: Міжнародна організація кримінальної поліції : наук.-практ. посібник / О. М. Бандурка ; Національний ун-т внутрішніх справ. Харків : Основа, 2003. 323 с.
3. Некрасов В. А. Використання можливостей НЦБ Інтерполу в Україні у боротьбі зі злочинами : навч. посібник / В. А. Некрасов и др. Київ : КНТ ; Скіф, 2008. 163 с.
4. Говійко Є. А. Адміністративно-правовий статус Національного центрального бюро Інтерпол : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Говійко Євген Анатолійович ; Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2011. 20 с.
5. Культенко О. В. Інтерпол. Еволюція структури та діяльності : монографія / О. В. Культенко. Вид. 1-ше. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. Володимира Винниченка, 2013. 175 с.
6. Про вступ України до Інтерполу : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 1992 р. № 555. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-92-%D0%BF#Text>
7. Статут міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол від 13 червня 1956 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_142#n195
8. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
9. Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії воєнного стану» : Закон України від 15 березня 2022 р. № 2123-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2123-20#n6>
10. Офіційний сайт міжнародної організації кримінальної поліції – *Інтерпол*. URL: <https://www.interpol.int/Who-we-are/What-is-INTERPOL>